

2. Νομοθεσία – Νομολογία – Ευρωπαϊκές Οδηγίες σε σχέση με την Ποιότητα. Ο ρόλος των Μηχανικών.

2.1 Γενικά

Διανύοντας ήδη την πρώτη δεκαετία του 21^{ου} αιώνα, η χώρα μας συνεχίζει τη μεγάλη προσπάθεια εκσυγχρονισμού του νομοθετικού πλαισίου της. Ο εκσυγχρονισμός αυτός, δεν προέρχεται πλέον μόνο από την εμπειρία, τις μελέτες και τη συμβολή κάποιων επιφανών και εξειδικευμένων ανθρώπων που συμμετέχουν στην ανάπτυξη των νομοθετημάτων και των κανονισμών, αλλά σε ένα μεγάλο βαθμό προέρχεται από τη νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) προς την οποία η χώρα καλείται να εναρμονίσει τη δική της νομοθεσία για να την εφαρμόσει.

Η είσοδος της χώρας μας στην Ε.Ε. έδωσε στοιχεία και έφερε δεδομένα, τα οποία αφ' ενός μεν βελτίωσαν το νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο της, αφ' ετέρου δε, σε κάποια θέματα, «περιέπλεξαν» τα πράγματα, οδηγώντας τους επαγγελματίες σε απορίες, αδιέξοδα ή και σε υποκειμενικές επιλογές στην εφαρμογή τους, λόγω αντιφάσεων και/ή κατευθύνσεων, για τις οποίες δεν υπήρχε προηγούμενη εμπειρία στη χώρα μας.

Για την καλύτερη κατανόηση του τρόπου εφαρμογής του νομοθετικού πλαισίου – εθνικού και κοινοτικού – διευκρινίζονται τα εξής:

- Το εθνικό μας δίκαιο αποτελείται από τους **νόμους**, που εκδίδονται μετά από ψηφοφορία από τη Βουλή των Ελλήνων και συμπληρώνεται με τα **Προεδρικά Διατάγματα** (που προτείνονται από τους Υπουργούς και εκδίδονται / υπογράφονται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας μετά από τον έλεγχο του Συμβουλίου της Επικρατείας), τις **Υπουργικές Αποφάσεις**, που εκδίδονται από τους Υπουργούς και τις **Πράξεις του Υπουργικού Συμβουλίου**.
- Η συμμετοχή της χώρας μας στην Ε.Ε. ως πλήρους Μέλους της, μας υποχρεώνει να συμπεριλάβουμε στο εθνικό μας δίκαιο το περιεχόμενο των **Οδηγιών** που εκδίδονται από την ΕΕ, ειδικά για περιπτώσεις όπου η σχετική θεματολογία δεν υπάρχει στο νομοθετικό μας πλαίσιο.

2.2 Ελληνική Νομοθεσία – Νομολογία

Το εθνικό μας δίκαιο αποτελείται από νομοθετήματα που δημοσιεύονται στο επίσημο Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως (ΦΕΚ) και ακολουθεί μια ιεραρχική δομή, έτσι ώστε κάθε νομοθέτημα που εντάσσεται σε ανώτερη κατηγορία υπερισχύει κάθε άλλου συναφούς νομοθετήματος ενταγμένου σε χαμηλότερη κατηγορία. Η φθίνουσα σειρά ισχύος των εθνικών νομοθετημάτων έχει ως εξής:

1. Διεθνείς Συμβάσεις υπερνομοθετικής ισχύος (αναπτύσσονται μεταξύ Κρατών-Μελών)

2. Το Σύνταγμα της Ελλάδος
3. Νόμος
4. Προεδρικό Διάταγμα – Νομοθετικό Διάταγμα – Βασιλικό Διάταγμα
5. Υπουργική Απόφαση
6. Πράξη Υπουργικού Συμβουλίου

Ειδικότερα:

- α) Η **σειρά ισχύος** των ανωτέρω είναι τέτοια όπου ένα νομοθέτημα χαμηλότερης ισχύος δεν μπορεί να άρει ένα άλλο υψηλότερης (δηλαδή δεν μπορεί π.χ. να καταργηθεί ένας Νόμος με Προεδρικό Διάταγμα). Η έναρξη ισχύος ενός νομοθετήματος καθορίζεται πάντοτε, συνήθως στο τελευταίο Άρθρο του.
- β) Η εκάστοτε **Νομολογία** (Αποφάσεις Δικαστηρίων, Διαιτησίας κλπ.) απλώς μπορεί να καθοδηγήσει και να βοηθήσει τους εφαρμοστές για συγκεκριμένες περιπτώσεις και δεν δεσμεύει, αφού δεν αποτελεί νομοθέτημα το οποίο ψηφίστηκε από τη Βουλή των Ελλήνων.

2.3 Ευρωπαϊκή Νομοθεσία

Το νομοθετικό έργο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ασκείται από το Συμβούλιο και την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Οι νομοθετικές πράξεις που εκδίδονται είναι:

- **Κανονισμοί (Regulations)** που έχουν άμεση και γενική νομική ισχύ σε όλη την ΕΕ
- **Αποφάσεις (Decisions)** που απευθύνονται αποκλειστικά προς τα κράτη-μέλη, συγκεκριμένες επιχειρήσεις ή ιδιώτες τους οποίους και μόνο δεσμεύουν
- **Οδηγίες (Directives)** που καθορίζουν δεσμευτικούς στόχους, τους οποίους στη συνέχεια υποχρεούνται οι χώρες-μέλη να μετατρέψουν σε εθνικό δίκαιο
- **Συστάσεις και γνώμες (Recommendations)** που είναι νομικές πράξεις χωρίς δεσμευτικό χαρακτήρα
- **Ανακοινώσεις (Communications)** που περιγράφουν την πολιτική που πρέπει να ακολουθηθεί σε έναν τομέα από τα κράτη-μέλη, αλλά δεν έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα

Αναφορικά με τις Οδηγίες (**Directives**) τα πράγματα είναι λίγο σύνθετα. Οι Οδηγίες εκδίδονται από το Συμβούλιο ή την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και δημοσιεύονται στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Κάθε Οδηγία που εκδίδεται προς εφαρμογή από τα Κράτη-Μέλη καθορίζει την έναρξη ισχύος της και το **χρόνο υποχρεωτικής εναρμόνισης** του κάθε Μέλους. Ο χρόνος αυτός αφορά στη διαθέσιμη περίοδο που δίνεται στα Κράτη-Μέλη να ελέγξουν το νομοθετικό τους πλαίσιο για να εντάξουν, μέσω των δικών τους διαδικασιών (στην περίπτωση της χώρας μας αυτό γίνεται συνήθως μέσα από Προεδρικά Διατάγματα) το περιεχόμενο

της εκάστοτε Οδηγίας σε αυτό, αποσύροντας ταυτόχρονα υφιστάμενη σχετική εθνική νομοθεσία που έρχεται σε αντίθεση με το περιεχόμενο της εν λόγω Οδηγίας.

Η εφαρμογή των Οδηγιών το αργότερο μέχρι την **καταληκτική ημερομηνία εναρμόνισης** των Οδηγιών στο εθνικό δίκαιο του κάθε Κράτους-Μέλους θεωρείται **υποχρεωτική** από όλα τα Κράτη-Μέλη, όπως καθορίζεται συνήθως στο προτελευταίο Άρθρο της Οδηγίας. Μετά την ενσωμάτωση του περιεχομένου των Οδηγιών στο εθνικό δίκαιο, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, (οποτεδήποτε και αν αυτή γίνει) το Κράτος-Μέλος ενημερώνει το Συμβούλιο ή την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων σχετικά.

Έτσι, αν ένα Κράτος-Μέλος – στην περίπτωση μας η Ελλάδα - ενσωματώσει στο εθνικό της δίκαιο μία Οδηγία πριν τη λήξη της καταληκτικής ημερομηνίας, η ισχύς της – στην Ελλάδα – αρχίζει από την ημερομηνία που καθορίζεται ως έναρξη ισχύος στο τελευταίο Άρθρο του σχετικού ΦΕΚ. Σε περίπτωση που παρέλθει η καταληκτική ημερομηνία χωρίς να έχουν εκδοθεί οι νομοθετικές πράξεις εναρμόνισης, τότε υπάρχει ο κίνδυνος της παραπομπής του κράτους Μέλους στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο και η επιβολή χρηματικής ή άλλης ποινής. Οι Κοινοτικές Οδηγίες (Κ.Ο.) συμβολίζονται με έναν κωδικό αριθμό της μορφής **ΕΕ/ΑΑ/ΕΚ**, όπου:

«ΕΕ»: Έτος Έκδοσης της Οδηγίας,

«ΑΑ»: Αύξων Αριθμός κατά το Έτος, δηλαδή η 98/34/ΕΚ αφορά στην 34^η Οδηγία που εξέδωσε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο κατά το Έτος 1998.

«ΕΚ»: «Ευρωπαϊκή Κοινότητα»

Ενίοτε τα κράτη-μέλη καθυστερούν την ενσωμάτωση στο εθνικό δίκαιο των Οδηγιών. Παραδειγμα αποτελεί το γεγονός ότι το άρθρο 22 της Οδηγίας 89/106/ΕΟΚ του Συμβουλίου για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών όσον αφορά τα προϊόντα του τομέα των δομικών κατασκευών (που κοινοποιήθηκε στα κράτη-μέλη την **27-12-1988**) αναφέρει «*Τα κράτη-μέλη θέτουν σε ισχύ τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις για να συμμορφωθούν με την παρούσα οδηγία εντός 30 μηνών από την κοινοποίησή της*», ενώ το Προεδρικό Διάταγμα 334/1994 για την εναρμόνιση της Εθνικής νομοθεσίας με την παραπάνω Οδηγία δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ Α' 176/**25-1-94**, και ισχύει από την ημερομηνία δημοσίευσής του, αν και η Οδηγία ήταν σε ισχύ από τα μέσα του 1991.

2.4 Ευρωπαϊκές Οδηγίες και Δράσεις σε σχέση με την Ποιότητα

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει αντιληφθεί τη σημασία της ποιότητας αφ' ενός για τη βελτίωση του επιπέδου ζωής των κατοίκων της (που σχετίζεται με την ποιότητα του περιβάλλοντος, στην οποία εκτός των άλλων περιλαμβάνονται οι περιορισμοί στις εκπομπές αερίων ρύπων καθώς και υγρών και στερεών απόβλητων, την ποιότητα προϊόντων που κυκλοφορούν στα κράτη-μέλη και την ποιότητα των υπηρεσιών που παρέχονται) και αφ' ετέρου για την επικράτηση στη μάχη της ανταγωνιστικότητας με τις Η.Π.Α., και τις χώρες της Ασίας (Ιαπωνία, Κίνα, Ινδία, κλπ). Έτσι, έχει εκδώσει σχετικές Οδηγίες (που είναι υποχρεωτικό να ενσωματωθούν στις Εθνικές νομοθεσίες) οι οποίες σκοπό έχουν την προώθηση των παραπάνω και τη διευκόλυνση της διακίνησης των προϊόντων και υπηρεσιών στα Κράτη-μέλη.

Οι Οδηγίες αυτές, όπως έχει επανειλημμένα αναφερθεί παραπάνω, υπάρχει υποχρέωση να ενσωματωθούν στις Εθνικές νομοθεσίες (συνεπώς και στην ελληνική νομοθεσία) και υποχρεώνουν τους Δημόσιους και Ιδιωτικούς Φορείς καθώς και τους Επαγγελματίες (συνεπώς και τους μηχανικούς) να συμμορφώνονται με τις επιταγές τους.

Μεταξύ άλλων πολύ σημαντικές Οδηγίες, που ενδιαφέρουν ιδιαίτερα τους μηχανικούς είναι:

- η **Οδηγία 89/106/ΕΟΚ** του Συμβουλίου για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών όσον αφορά **τα προϊόντα του τομέα των δομικών κατασκευών**, που ενσωματώθηκε στο εθνικό μας δίκαιο με το Π.Δ. 334/1994 και **με την οποία καθιερώνεται το σήμα «CE»**, ως το μόνο σήμα που συμβολίζει ότι το προϊόν ικανοποιεί τις ουσιαστικές απαιτήσεις της Ε.Ε., όπως αυτές καθορίζονται από τις κατευθυντήριες Οδηγίες, και
- η **Οδηγία 98/34/ΕΚ** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 22ας Ιουνίου 1998 για την καθιέρωση της **διαδικασίας πληροφόρησης στον τομέα των τεχνικών προτύπων και κανονισμών**, που ενσωματώθηκε στο εθνικό μας δίκαιο με το Π.Δ. 39/2001, στο οποίο καθιερώνεται η διαδικασία κοινοποίησης (πληροφόρησης) της Ε.Ε. και μέσω αυτής των κρατών Μελών στον τομέα των τεχνικών προτύπων και τεχνικών κανονισμών.

Συναφής και σε ΑΜΕΣΗ σχέση με τα παραπάνω είναι η **λειτουργία** των Ευρωπαϊκών και των Εθνικών Οργανισμών των Κρατών Μελών για:

- την **έκδοση των προτύπων** και τυποποιητικών εγγράφων (Ευρωπαϊκοί Οργανισμοί: CEN - European Committee for Standardization, CENELEC - European Committee for Electrotechnical Standardization, ETSI - European Telecommunications Standards Institute, ECISS - European Committee for Iron and Steel Standardization. Ο εθνικός οργανισμός στην Ελλάδα είναι ο ΕΛΟΤ Α.Ε. - Ελληνικός Οργανισμός Τυποποίησης) με τα οποία καθορίζονται απαιτήσεις ασφάλειας,

κανόνες, κατευθυντήριες οδηγίες και χαρακτηριστικά λειτουργίας προϊόντων, διεργασιών, υπηρεσιών καθώς και συστημάτων για την ποιότητα.

- τη **διαπίστευση των Φορέων** Ελέγχου Πιστοποίησης Προϊόντων, Συστημάτων, Ικανοτήτων Προσωπικού και Εργαστηρίων Δοκιμών και Διακριβώσεων (στην Ελλάδα αρμόδιος οργανισμός είναι το ΕΣΥΔ - Εθνικό Σύστημα Διαπίστευσης, που είναι πλήρες μέλος της European co-operation for Accreditation) και διενεργεί αξιολογήσεις για την επίσημη αναγνώριση ότι ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο ασκεί συγκεκριμένες δραστηριότητες με τεκμηριωμένη επάρκεια και αμεροληψία και
- την **εξασφάλιση της αξιοπιστίας των μετρήσεων** (η υλοποίηση των βασικών μονάδων μέτρησης διεθνώς πραγματοποιείται από το Bureau International des Poids et Mesures και στην Ελλάδα από το ΕΙΜ - Ελληνικό Ινστιτούτο Μετρολογίας)

καθώς και η **λειτουργία**

- των **Δημόσιων και Ιδιωτικών Φορέων** για την Πιστοποίηση
 - Προϊόντων,
 - Συστημάτων Διαχείρισης (που εφαρμόζουν οι επιχειρήσεις και οργανισμοί) και
 - Ικανοτήτων των Εργαζομένων,

τη βεβαίωση δηλαδή της συμμόρφωσης των παραπάνω προς τις απαιτήσεις των αντίστοιχων προτύπων, και

- των **Δημόσιων και Ιδιωτικών Εργαστηρίων Ελέγχων**, Δοκιμών και Διακριβώσεων, για τη διενέργεια των μετρήσεων

τα οποία, όλα μαζί, αποτελούν τις **βασικές υποδομές της ποιότητας**.

Τέλος, πρέπει να αναφέρουμε τις προσπάθειες της Ε.Ε., των Κρατών Μελών, των Ν.Π.Δ.Δ. (όπως το ΕΒΕΑ) και Μη Κερδοσκοπικών Φορέων (όπως η ΕΕΔΕ) για τη διάδοση της ποιότητας, μέσω προγραμμάτων χρηματοδότησης των σχετικών με την ποιότητα πρωτοβουλιών και με τη θέσπιση Βραβείων Ποιότητας, με σημαντικότερο το Ευρωπαϊκό Βραβείο Ποιότητας (EFQM Excellence Award).

2.5 Ο ρόλος των Μηχανικών

Αν και οι κατευθυντήριες οδηγίες της Κοινότητας είναι σαφείς και συμβατές μεταξύ τους, οι μηχανικοί έρχονται αντιμέτωποι με τις ασάφειες και αντιφάσεις του εθνικού νομοθετικού πλαισίου που προκύπτουν όταν ή ένταξη μιας Οδηγίας στο εθνικό μας δίκαιο δεν συνοδεύεται από την εναρμόνιση του συνόλου των σχετικών διατάξεων της εθνικής νομοθεσίας με τις διατάξεις της. Η

πολιτεία οφείλει να ανταποκρίνεται στις υποχρεώσεις της απέναντι στην Ε.Ε. ενώ οι μηχανικοί είναι υποχρεωμένοι να τηρούν το ισχύον κανονιστικό και ρυθμιστικό πλαίσιο που διέπει τη χώρα μας και να εφαρμόζουν τις ισχύουσες διατάξεις. Ο ρόλος του μηχανικού λοιπόν είναι να γνωρίζει την ελληνική νομοθεσία, περιλαμβανομένων των κανονισμών και των προτύπων για κάθε θέμα που τον ενδιαφέρει και να την εφαρμόζει χωρίς αποκλίσεις.

Στην περίπτωση που υποπέσει στην αντίληψή του μηχανικού ότι το κράτος δεν έχει μεριμνήσει για την εναρμόνιση της εθνικής νομοθεσίας με μια Οδηγία της ΕΕ θα ήταν καλή πρακτική να ενημερώνει το ΤΕΕ. Το ΤΕΕ θα γνωστοποιεί την απόκλιση στο αρμόδιο Υπουργείο, ενημερώνοντας ταυτόχρονα τους συναδέλφους μηχανικούς. Έτσι επιταχύνεται η προσπάθεια εναρμόνισης της εθνικής νομοθεσίας με τις Ευρωπαϊκές Οδηγίες, οι οποίες αφορούν την εργασία όλων μας, και διευκολύνονται οι συνάδελφοι στο έργο τους και στην αντιμετώπιση μελλοντικών προβλημάτων. Επιπλέον, η εναρμόνιση της νομοθεσίας συμβάλλει στην ανάπτυξη της χώρας και στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων, την προστασία των πολιτών και του περιβάλλοντος και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των εργαζομένων και των πολιτών γενικότερα.

2.6 Πηγές ενημέρωσης

Προς διευκόλυνση του αναγνώστη, παρατίθενται ορισμένες χρήσιμες ηλεκτρονικές διευθύνσεις φορέων που δραστηριοποιούνται στην ανάπτυξη, διαχείριση και έλεγχο εφαρμογής των προτύπων για την αναζήτηση πρόσθετων σχετικών στοιχείων και πληροφοριών.

Φορέας	Συντομογραφία	Ηλεκτρονική Διεύθυνση
Ευρωπαϊκή Ένωση	EU	www.europa.eu/
Εναρμονισμένα Πρότυπα της Ευρωπαϊκής Ένωσης	-	http://ec.europa.eu/comm/enterprise/newapproach/standardization/harmonised/index_en.html
Ευρωπαϊκή Επιτροπή Τυποποίησης	CEN	www.cen.eu/cenorm/homepage.htm
Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ηλεκτροτεχνικής Τυποποίησης	CENELEC	www.cenelec.eu/Cenelec/Homepage.htm
Ελληνικός Οργανισμός Τυποποίησης	ΕΛΟΤ	www.elot.gr
Βρετανικό Ινστιτούτο Τυποποίησης	BSI	www.bsigroup.com/
Γερμανικό Ινστιτούτο Τυποποίησης	DIN	www.din.de/
Γαλλικός Οργανισμός Τυποποίησης	AFNOR	www.afnor.org/
Εθνικό Σύστημα Διαπίστευσης	ΕΣΥΔ	www.esyd.gr/
Εθνικό Ινστιτούτο Μετρολογίας	EIM	www.eim.gr/
Υπουργείο Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων	ΥΠΕΧΩΔΕ	www.ggde.gr/
Υπουργείο Ανάπτυξης	ΥΠΑΝ	www.ypan.gr/
Διεθνής Οργανισμός Τυποποίησης	ISO	www.iso.org/
Διεθνής Ηλεκτροτεχνική Επιτροπή	IEC	www.iec.ch/

Διεθνής Ένωση Τηλεπικοινωνιών	ITU	www.itu.int/
Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη Διαχείριση της Ποιότητας	EFQM	www.efqm.org/